

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว บ้านน้ำพาก เมื่อปทุมพร แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สรุปผลการวิจัย ตามลำดับต่อไปนี้

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลของการวิจัยพบว่า

5.1.1.1 สภาพทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่าสงวนและกิจกรรมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้จากการศึกษา พบว่า

สภาพทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว ปัจจุบันได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายจากการนำไม้ของชุมชนและนอกชุมชนเก็บกำลังผลิตด้วยการแผ้วถางเพื่อทำสวนกาแฟ การถักรอบตัดไม้เพื่อขายและการก่อสร้างต่าง ๆ การบุกเบิกพื้นที่จากการล่าสัตว์ป่าเพื่อปลูกยางพารา ปลูกมัน ปลูกม่วงหิมพานเป็นต้น สัตว์น้ำ-สัตว์ป่าลดลงน้อยถอยลงจากการล่าเพื่อบริโภคเพื่อขาย จากการจับปลาโดยใช้อุปกรณ์แบบดับสูญ จากการบุกรุกแผ้วถางป่าทำให้สัตว์ป่าขาดที่อยู่อาศัยและฝ่ายหนีไปที่อื่นและไม่มีโอกาสขยายพันธุ์ได้

การใช้ประโยชน์จากป่า พบว่า ชุมชนและนอกชุมชนบ้านน้ำพากได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันหลายหมู่บ้าน การใช้ประโยชน์จากป่าคือ การเก็บของป่าพวก ผลจองบาน เครื่องหอม จี๊ซี (ยาง) น้ำมันยาง หวาย พืชผัก เห็ด พวกแมลง สมุนไพรและสัตว์ป่าและสัตว์น้ำจำพวกกุ้ง หอย ปลา เพื่อนำมาบริโภคเป็นอาหารในครัวเรือน ไม้ปองและไม้สำหรับการก่อสร้างที่พื้กอาศัยอื่น ๆ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ผ่านมาหน่วยงานเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านน้ำพากได้ทำกิจกรรมรวมกัน คือ ได้จัดทำกรมอบดินมอมมอมป่าในปี พ ศ 2540 การเฝ้าระวังรักษาป่า โดยมีคณะกรรมการป่าไม้

บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าสงวนออกตรวจตรา ลาดตระเวนในพื้นที่คุ้มครองของบ้านน้ำพาก การปลูกป่าซ่อมแซม เพื่อทดแทนในพื้นที่เขตป่าฟื้นฟู ตามแผนของป่าสงวนและปลูกในวันที่สำคัญ คือ วันที่ 1 มิถุนายน ของทุกปี ซึ่งเป็นวันปลูกไม้แห่งชาติ ทำป้ายคำขวัญต่าง ๆ เชิญชวนให้ชาวบ้านทุกคนร่วมกันรักษาป่า การสร้างกฎระเบียบของป่าสงวน โดยร่วมกันกำหนดระเบียบ การปฏิบัติร่วมกันภาครัฐ การสำรวจป่าไม้ สำรวจสัตว์ป่า เพื่อการวางแผนการจัดการป่าแบบยั่งยืน เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า เผยแพร่ระเบียบกฎหมาย การปลูกจิตสำนึกให้แก่เด็ก พัฒนาบุคลากรให้ความรู้เกี่ยวกับป่าสงวนเช่น การแจกจ่ายแผ่นพับ การสร้างละคร การนำความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์เข้าสู่โรงเรียนและการตอบคำถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ กิจกรรมกองทุนเงินแก่ชาวบ้านโดยไม่มีดอกเบี้ย เพื่อให้ชาวบ้านเลี้ยงสัตว์ ทำการเกษตร คุยาประจำบ้านเพื่อคอยดูแลรักษาชาวบ้านที่เจ็บไข้ได้ป่วย ก่อนส่งไปโรงพยาบาล และการอบรมชาวบ้านในด้านต่าง ๆ

5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว บ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก

จากการศึกษาวิจัยปัญหาและอุปสรรค พบว่า โดยภาพรวมป่าสงวนได้มีกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยสัตว์น้ำ-สัตว์ป่า มีดำรัส (คำสั่ง) นายกรัฐมนตรีเลขที่ 164/น ย ว่าด้วยการสร้างตั้งป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศ ดำรัส (คำสั่ง) นายกรัฐมนตรีเลขที่ 134/ลบ ว่าด้วยป่าสงวน เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้คนในชุมชนยอมรับป่าสงวน อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการป่าสงวนแห่งนี้ อยู่หลายประการ ดังนี้

ปัญหา ยังมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งทั้งชาวบ้านในชุมชน และนอกชุมชน ยังคงมีการละเมิดกฎระเบียบป่าสงวน ได้แก่ การเก็บของป่าแบบไม่ยั่งยืน (ดับสูญ) เช่น การเก็บผลของบานยังมีการตัดต้น รานกิ่ง บุกเบิกพื้นที่เพื่อปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งทำทำให้ต้นจอบานลดลงอย่างต่อเนื่อง การลักลอบตัดไม้ เพื่อสร้างบ้าน เพื่อแปรรูปขาย เพื่อทำเป็นเชื้อเพลิงฟืนหุงต้ม นำฟืนเข้าเตาเผาแก๊สอัด (ดินจี้) และเผาถ่านขายยังเป็นปัญหาใหญ่ที่ทางชุมชนและหน่วยงานเขตป่าสงวนต้องจัดการแก้ไข การขยายพื้นที่ปลูกกาแฟในเขตป่าสงวนเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ป่าลดลง ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าลดลงสัตว์ป่าพาหนีไปถิ่นอื่นและเมื่อมีคนอาศัยอยู่ในสวนกาแฟเพิ่มขึ้นการล่าสัตว์ก็ต้องเพิ่มขึ้น จากสถิติปี ค ศ 2013-2014 (พ ศ 2555-2556) มีเพียง 85 ครอบครัว ที่เข้าไปทำสวนกาแฟในสองเขต แต่ในปัจจุบันจากการลงสำรวจล่าสุด 28 มิถุนายน 2560 เฉพาะจุดสวนหนองแ้ง 131ครอบครัว 259 แปลง 474.4 เฮกตาร์ (2,965ไร่) จุดห้วยพุง (พุดิน) 154 ครอบครัว 301 แปลง 501.3 เฮกตาร์ (3,133.125ไร่) การล่าสัตว์น้ำ-สัตว์ป่าเพื่อเป็นอาหารและขายโดยใช้เครื่องมือการล่าแบบดับสูญ และการตั้งถิ่นฐาน การเข้าเก็บของป่า กานตัดไม้ เป็นการบุกรุกที่อยู่อาศัย ทำให้สัตว์ไม่สามารถ

อาศัยอยู่ในป่าและสืบขยายพันธุ์ได้ตามการสอบถามและลงสำรวจตัวจริงเห็นว่าสัตว์ป่าลดลงอย่างเห็นได้ชัด

อุปสรรค เจ้าหน้าที่ป่าสงวนยังขาดประสบการณ์ในเรื่องการทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าสงวนเนื่องจากมีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่เป็นประจำ และขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับป่าสงวนอย่างถ่องแท้ ในขณะที่เดียวกันประชาชน บางส่วนยังขาดการรับรู้และเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่คุ้มครองป่าสงวนตัวจึงมีน้อย ซึ่งป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาวมี่เนื้อที่ทั้งหมด 687,500 ไร่ แต่เจ้าหน้าที่มีเพียง 9 คน การตอบสนองสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างแนวร่วมในการจัดการป่าสงวนยังมีจำนวนน้อยไม่ต่อเนื่อง เช่น งบประมาณในการปักหลักหมาย ป้ายห้ามต่างๆ การเฝ้าระวัง ตรวจตราลาดตะเวน การฟื้นฟูสภาพป่า กิจกรรมส่งเสริม ปลุกจิตสำนึก ตลอดจนพาหนะและอุปกรณ์ในการดูแลรักษาป่าสงวน ซึ่งทุกอย่างต้องใช้งบประมาณทั้งสิ้น กองทุนส่งเสริมพัฒนาป่าไม้ที่ทางกรมป่าไม้มอบให้ ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นและการอพยพประชากรเข้ามาในหมู่บ้านในแต่ละปี เป็นสาเหตุทำให้พื้นที่ทำกินของชาวบ้านไม่เพียงพอ เกิดมีการตั้งถิ่นฐานใหม่ สร้างเศรษฐกิจรอบคว้าง จึงต้องบุกกรุกถากทำไร่สวนกาแฟ ไร่มันปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างหลวมหลาย การดำรงชีพของชาวบ้านเคยผูกพันกับป่ามาช้านานโดยอาศัยธรรมชาติเป็นที่พึ่ง เช่น วัตถุประสงค์ในการทำไร่สวน ไร่สวน คอกสัตว์และสร้างบ้านได้จากป่าสงวนทั้งสิ้น ในบางปีบาง พื้นที่ป่าสงวนมีปัญหาไฟป่าเกิดจากการที่ชาวบ้านเข้าป่าเพื่อเก็บของป่าและจุดไฟเผาป่าล่าสัตว์ ประเทศชาติมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะแขวงจำปาสัก เมืองปากเซได้มีการพัฒนาก่อสร้างพื้นฐาน โครงสร้างมีความต้องการวัตถุประสงค์จากป่า อีกอย่างสังคมมีการช่วงชิงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม พ่อค้านายทุนทั้งภายในและต่างประเทศ ได้แก่งแย่งผลผลิตจากป่าเพื่อนำมาขายที่ตัวเมืองใหญ่และส่งออกต่างประเทศ การทำหน้าที่ การติดตามตรวจตราลาดตะเวนของเจ้าหน้าที่ ป่าสงวนดงห้วยสาวมี่และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ทั่วถึงและเด็ดขาด ประชาชนส่วนมากมีสถานะยากจนเพราะฉะนั้นภาครัฐจึงมีที่ว่างทำประโยชน์ประมอมมากกว่าการใช้มาตะการขั้นเด็ดขาดซึ่งเห็นได้ไม่มีการจัดกุม ไม่ปรับโทษในมูลค่าสูง จึงทำให้ผู้กระทำผิดไม่เจ็ดหาบ ข้อผิดพลาดทางด้านเขตแดนที่อนุญาตให้สำประทานเนื้อที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาวมี่ทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งไม่เข้าใจนโยบายของรัฐหรือขาดที่ทำกินทำให้รุกล้ำเข้าไปในเขตป่าสงวน การแก้ปัญหาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มุ่งแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เป็นรากเหง้า (ต้นเหตุ) ของปัญหาได้ เช่น การแก้ไขปัญหาการ ลักลอบตัดไม้ในป่าสงวนได้มีการยึดของกลาง ปรับและลงโทษผู้กระทำผิดพบว่าผู้กระทำผิดไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การแก้ไขปัญหาคความยากจน โครงการยังทำไม่ต่อเนื่อง

5.1.3 แนวทางและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ พบว่า หน่วยงานเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาวและชุมชนบ้านน้ำพากมีแนวทาง คือ พรรคและรัฐบาลลาวได้มีนโยบายแผนยุทธศาสตร์ ด้านป่าไม้อันถูกต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งรัฐบาลได้ออกกฎหมายป่าไม้ กฎหมายสัตว์น้ำ-สัตว์ป่า กฎหมายที่ดิน คำรัส (คำสั่ง) นายกรัฐมนตรีเลขที่ 164/น ย ว่าด้วยการสร้างตั้งป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศและกฎระเบียบของป่าสงวนดงหัวสาวโดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ได้นำเอาแนวทางดังกล่าวมาใช้ในการจัดการการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว โดยเฉพาะเขตบ้านน้ำพาก โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย คือ 1) ทำให้ป่าสงวนเป็นป่ามีอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์น้ำ ๆ ชนิด 2) ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยรายรับที่ได้รับจากการจัดการป่าแบบยั่งยืน และมีส่วนร่วม นำเอาการมีส่วนร่วมมาเป็นยุทธศาสตร์ในการวางแผนการและจัดการป่า 3) เป็นแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

หน่วยงานเขตป่าสงวนได้นำเอานโยบาย แผนยุทธศาสตร์ ด้านป่าไม้ของพรรคและรัฐบาลลาว ซึ่งรัฐบาลได้ออกนิตกรรมต่าง ๆ โดยได้การชี้นำของแผนกกลไกกรรมและป่าไม้แขวง กองคุ้มครองป่าสงวน หน่วยงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตามแผนการการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว โดยเฉพาะเขตบ้านน้ำพาก ดังนี้ ปลักหลักหมายขอบเขตชายแดนและป้ายห้ามต่าง ๆ ให้สำเร็จ กำหนดเขตย่อย เขตกันชนและเขตหวงห้ามให้ชัดเจน เก็บก้าข้อมูลสัตว์ป่าและพันธุ์พืชและติดตามการเปลี่ยนแปลงทุกระยะ เก็บก้าข้อมูลการบุกรุกป่า การตั้งถิ่นถาน การทำสวนกาแฟและอื่นๆตรวจตราตามเขตย่อยทั่วเขตป่าสงวน สกักกั้นการบุกรุกทำรายป่าไม้โดยตั้งจุดตรวจตราตามจุดที่ทางเข้าป่าสงวน สร้างแหล่งข้อมูลข่าวสานและเก็บรักษาข้อมูล ฝีกอบรมเจ้าหน้าที่และทัตสะนะศึกษา เผยแพร่เบียบกฎหมาย ฟื้นฟูป่า ส่งเสริมชาวบ้านพร้อมปลูกจิตสำนึก ปรับปรุงระบบแหล่งท่องเที่ยวในเขตป่าสงวน โดยดึงเอาทุก ๆ พากส่วนเข้ามามีส่วนรวมในการอนุรักษ์

จากการศึกษาสภาพป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชนบ้านน้ำพากและบรรดากิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการป่าสงวน รวมทั้งปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำงานของหน่วยงานเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาวและการศึกษาจากงานวิจัยเอกสารต่าง ๆ สามารถกำหนดแนวทางของการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เพื่อนำไปใช้ในต่อหน้าดังนี้

จากสถานการณ์การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว บ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร มีจำนวนลดลงก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาวควรวางแนวทางและแผนยุทธศาสตร์ใน

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดังต่อไปนี้กำหนดเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตาม ระยะเวลาที่กำหนด คือ ให้ประชาชนอยู่ดี มีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ อย่างน้อย 70% ของพื้นที่ รับผิดชอบ ภายใน 10 ปี และกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ตาม เป้าหมายกำหนดไว้ภายใน 1 ปี
2. เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าเป้าหมายของเขตป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาวให้มี สภาพที่สมบูรณ์ภายใน 2-10 ปี

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนบ้านน้ำ พากและหน่วยงานเขตป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาว เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง หน่วยงานป่าสงวนและชุมชนบ้านน้ำปากมีแนวทางแนวอันถูกต้องตามแผนพัฒนาแผนการป่าไม้ ของรัฐบาลก็คือกรมป่าไม้เพียงแต่ยังขาดรูปแบบของการจัดตั้งปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ภาครัฐยังไม่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เท่าที่ควร ประชาชนขาดความตระหนัก และเห็นคุณค่าของป่าไม้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐและประชาชนจะต้องหันหน้ามาร่วมมือกันเพื่อ ส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจังและยั่งยืน จากการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งนำมา อภิปรายผลดังนี้

5.2.1 สภาพทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่า และกิจกรรมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาว บ้านน้ำปาก เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก

5.2.1.1 สภาพทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ปัจจุบันสภาพทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่า สงวนได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง และไม่มีทำที่จะหยุดยั้งได้ อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุไม่ว่าทั้งทางกรง และทางอ้อม ต้นไม้ใหญ่ หนาตกรับรอบ 350 m ขึ้นไป ไม้เนื้อแข็ง จำพวก ไม้ประดู่ ชิงชัน พะยูง ไม้ เหลือแล้ว สัตว์ป่าบางชนิดที่เคยพบในเมื่อก่อน ปัจจุบันไม่พบแล้วเช่น ช้าง ช่าง ขาแดง สอดคล้อง กับกองประชุมป่าไม้ทั่วประเทศ ได้จัดประชุมขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2532 ในการประชุมนั้น ได้กล่าวถึงสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับป่าไม้ของ ส ป ป.ลาว ว่าป่าไม้ของลาวได้ถูกทำลายเป็นวง กว้าง ที่นับวันทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

5.2.1.2 การใช้ประโยชน์จากป่า พบว่า ชุมชนและนอกชุมชนบ้านน้ำปากได้ใช้ ประโยชน์ร่วมกันหลายหมู่บ้าน การใช้ประโยชน์นั้นมีทั้งนำใช้ตามประเพณีและใช้ในเชิงพานิช ทำ ให้ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายอย่างหนักหน่วงเช่น การบุกเบิกพื้นที่เพื่อทำการเกษตร การพืชพันธุ์แบบ

ดับสูญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวยชัย วัฒนา ศึกษาบทบาทขององค์กรชุมชนในการอนุรักษ์ป่า : กรณีศึกษาป่าชุมชน โลกหินลาด อำเภอเมืองและอำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม (บทคัดย่อ พ.ศ. 2548) ผลการวิจัยพบว่า ป่าชุมชนโลกหินลาดเป็นป่าที่มีความเป็นมาอย่างยาวนานหลายร้อยปี สภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์นานาชนิด แต่เมื่อชุมชนขยายตัวขึ้น ประกอบกับประเทศไทยมีการวางแผนพัฒนาประเทศไปในแนวทางอุตสาหกรรม ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์และเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูกจนป่าโลกหินลาดเหลือพื้นที่เพียง 2,622 ไร่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวัตกรรม เรื่องพาณิช (2542, น. 10) กล่าวว่า “การอนุรักษ์” (Conservation) หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้เป็นเวลานานที่สุดด้วย ทั้งนี้ต้องให้เสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้การใช้ทรัพยากรโดยทั่วถึงกันด้วย ฉะนั้นการอนุรักษ์ไม่ได้หมายถึงการเก็บทรัพยากรไว้อย่างเฉย ๆ แต่ต้องนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

5.2.1.3 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ผ่านมาหน่วยงานเขตป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านน้ำพากได้ทำกิจกรรมรวมกัน คือ ด้านการอนุรักษ์ ด้านการดูแลรักษาป่า ด้านการปลูกป่า ด้านการส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชน แต่ทำไม่ต่อเนื่องและไม่เพียงพอ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ป่าไม้ถึงปี ค.ศ. 2020 ในปี พ.ศ. 2548 : 4 คือ ปกป้องรักษาปรับปรุงบูรณะและเพิ่มพลังทางชีววิทยาของป่าไม้ โดยเฉพาะการปรับปรุงระบบการคุ้มครองและรักษาป่าไม้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน นำป่าไม้และคุณประโยชน์ของป่าไม้มาใช้อย่างสมเหตุสมผล ปรับปรุงคุณประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของทรัพยากรป่าไม้ การฟื้นฟูปกป้องรักษาขยายป่าไม้ให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาความ ต้องการด้านอาหาร ระบบการผลิตสินค้า และการสร้างกิจกรรมถาวรสำหรับประชาชนเขตภูเขา กองประชุมได้ยุติเกี่ยวกับขั้นตอนที่ต้องดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำลาย ป่าไม้และลงมติว่า “ต้องเพิ่มความปกคลุมของป่าไม้ขึ้นให้ได้ 70 % สอดคล้องกับพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานมรรควิธีในการปลูกป่าทดแทนปลูกในพื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกแผ้วถางและพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมหรือพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่ถูกบุกรุกแผ้วถางจนเป็นภูเขาหัวโล้น แล้วจำเป็นต้องปลูกป่าทดแทนเร่งด่วนนั้น สอดคล้องกับ IUCN หรือ องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ การฟื้นฟูภูมินิเวศป่าไม้ คือ ความพยายามเพื่อจัดการให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างคน ทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่ในภูมินิเวศหนึ่ง ๆ โดยกระบวนการการ ส่วนไม้ร่วมมือ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ มีความสอดคล้อง และมุ่งที่จะพัฒนาความสมบูรณ์ทางชีววิทยาและเสริมสร้างการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นและเศรษฐกิจ

5.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว บ้านน้ำพาก เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก

ปัญหา จากการศึกษาวิจัยปัญหาพบว่า ยังมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งทั้งชาวบ้านในชุมชน และนอกชุมชน รวมทั้งพากเอกชน นักธุรกิจต่าง ๆ ละเมิดต่อกฎระเบียบของป่าสงวนและกฎหมายป่าไม้ ได้แก่ การเก็บของป่าแบบไม่ยั่งยืน (ดับสูญ) การทำลายป่าด้วยหลายรูปแบบ การล่าสัตว์น้ำ-สัตว์ป่า กานบุกเบิกพื้นที่เพื่อการเกษตรต่าง ๆ สอดคล้องกับบทรายงานการวิจัยของ ภูโงง

ปัญญานูวงศ์ 1 และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมพร จินดาสมุทร 2 (2556) ศึกษาการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง สภาพปัญหา คือ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์ป่า การเก็บหาของป่า การบุกรุกครอบครองพื้นที่ป่า การนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในป่า และการจับสัตว์น้ำด้วยอุปกรณ์ผิดกฎหมาย

อุปสรรคในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ จากการศึกษา พบว่า การทำงานของเจ้าหน้าที่ป่าสงวนและชุมชนพบอุปสรรคหลายอย่างซึ่งรวมมีจากภาครัฐเอง จากชุมชนและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงสภาพของพื้นที่เช่นงบประมาณน้อย เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ประชาชนยากจนอันทำให้ประชาชนหันไปพึ่งพิงป่า สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ป่าไม้ถึง ปี ค.ศ. 2020 ในปี พ.ศ. 2548 : 67 ทิศทางนโยบายและหลักการในการจัดตั้งปฏิบัติ เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน และการวางแผนใช้ที่ดินแบบ ยั่งยืน ปรับปรุงการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติมุ่งเพื่อลดความยากจนลง ครอบคลุมการตัดไม้ การเก็บของป่า โดยมีมีส่วนร่วมของ ประชาชน ส่งเสริมการปลูกต้นไม้และการคุ้มครองสวนปลูกต้นไม้ โดยการกำหนด บรรดาเป้าหมายผู้ลงทุนและการตลาดให้ละเอียด ขณะเดียวกันก็พัฒนาแผนการลงทุนปลูกไม้เพื่อ ปรับปรุงพื้นฐานให้แก่ต้นไม้และการสร้างรายรับให้แก่เกษตรกร ป้องกันบรรดาการกระทำหรือกิจการต่าง ๆ ที่เป็นการบุกรุกทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งทำให้ชีวนานาภัณฑ์เสื่อมโทรมลง โดยการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบการอย่างเข้มงวด สร้างความสามารถและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองป่าไม้และทรัพยากรป่าไม้

5.2.3 แนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว บ้านน้ำพากสอดคล้องกับแนวทางแก้ปัญหาของ ภูโงง ปัญญานูวงศ์ 1 และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมพร จินดาสมุทร 2 (2556) ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน : กรณีศึกษาบ้านนาเมอง เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ คือ 1) เสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกและความตระหนัก 2) ส่งเสริมอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน 4) อบรมเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ 5) รณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 6) ส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการจัดการป่า 7) เข้มงวดและเคร่งครัดการใช้กฎหมาย 8) จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านดูแล

รักษาป่า 9) ให้ค่าตอบแทน และสวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน 10) ให้รางวัลนำจับแก่ผู้แจ้งเบาะแสการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และ 11) การทำงานเชิงบูรณาการ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ป่าไม้ถึง ปี ค.ศ. 2020 ในปี พ.ศ. 2548:67คือ สร้างให้สำเร็จและปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองป่าไม้กำหนดความรับผิดชอบของทุกองค์การส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด และมีมาตรฐาน และมีความโปร่งใสสำหรับการตัดสินใจปัญหา ปรับปรุงประสิทธิภาพของแผนงานและสร้างความเข้มแข็งในการแข่งขันในระดับสากล โดยผ่านมาตรฐานทางการตลาด ทำให้สำเร็จกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นแบ่งความรับผิดชอบให้ท้องถิ่นหรือระบบวางแผนและการจัดตั้งปฏิบัติจากล่างขึ้นบนอย่างเด็ดขาด และเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในระดับท้องถิ่น เพิ่มการสร้างรายได้ และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเหมาะสมด้วยการนำกลไกผลักดัน การประดิษฐ์สิ่งใหม่มาใช้ ช่วงชิงความร่วมมือกับสากลอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว บ้านน้ำพอก เมืองปทุมพร แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งข้อมูลที่ได้มาสามารถนำไปประกอบคำพิจารณาหาแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องในแต่ละท้องถิ่น และเพื่อให้มีการจัดการป่าสงวนตามประสิทธิภาพและยั่งยืนนานมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัญหาที่วิกฤติอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานป่าสงวนและชุมชนบ้านน้ำพอกจึงมีความสำคัญ อย่างไรก็ดีตาม ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทั่วไปมีข้อจำกัดในการศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นทางวิชาการควรพัฒนาทฤษฎีที่จะใช้ศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขึ้นมา เช่น

5.3.1.1 ควรมีการร่วมมือกันกับหน่วยงานหรือสถาบันทางการศึกษา จัดตั้งเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรป่าไม้ เพื่อที่จะขยายผลให้กับชุมชนอื่นและเยาวชนได้ศึกษาเพื่อจะได้ปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์หวงแหนถูกต้องถูกต้องอย่างยั่งยืน

5.3.1.2 จากการศึกษา พบว่า ในป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาวพีชธรรมชาติมีความหลากหลายสายพันธุ์เหมาะที่จะ เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพืชท้องถิ่น ควรจะมีการร่วมมือกับสถานศึกษาระดับท้องถิ่น เช่น โรงเรียน ในชุมชนเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้เต็มรูปแบบศึกษาเกี่ยวกับพืช

ธรรมชาติในท้องถิ่น และสมุนไพร มีหลายชนิดควรจะมีการศึกษาการนำใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง คุ่มค่า มีการทำทะเบียนบันทึกไว้เพื่อต่อการวิจัยพัฒนาต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการพัฒนา

5.3.2.1 สร้างให้ทุกคนในชาติมีจิตสำนึกที่ดีต่อทรัพยากรป่าไม้ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ พ่อค้า เอกชน ตลอดจน นักเรียน นักศึกษา เด็กอนุบาล ทุกคนมีจิตสำนึกรักประเทศชาติ รักทรัพยากรป่าไม้ รักภูผาป่าไม้ ห้วยน้ำลำธาร เปรียบเสมือนทรัพย์สมบัติในบ้านเรา และรัฐควร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาป่าไม้มากขึ้น ปลูกขยายทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ให้มีอยู่คู่ชีวิตเราตลอดไป

5.3.2.2 องค์กรภายในชุมชนยังขาดความชัดเจนในการดูแลรักษาป่าสงวน มีการ ปลดปล่อย ปล่อยให้พื้นที่ป่าสงวนถูกทำลายจากคนในชุมชนและนอกชุมชน ควรมีการกำหนด เขตพื้นที่ในการควบคุมดูแลให้ชัดเจน

5.3.2.3 จากการศึกษาวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า สงวนมีหลายปัจจัยและแต่ละปัจจัยมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน จึงมีข้อเสนอแนะว่ากิจกรรมใน การอนุรักษ์จัดการป่าและฟื้นฟูป่าจะต้องมาจากความต้องการ ความสมัครใจของประชาชนใน ชุมชน อย่างแท้จริง

5.3.2.4 ในการแก้ไขปัญหาหรือลดปัญหาในการบุกรุกทำลายป่า ควรจะเข้าไป พร้อมๆกันในทุกด้าน และปัญหาส่วนใหญ่สามารถแก้ไขได้โดยประชาชนในชุมชน แนวทางการ จัดการป่าสงวนควรดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาบ้าน พัฒนาอาชีพ จึงจะเป็นการรักษาป่าสงวนที่ สมบูรณ์แบบที่สุด และยั่งยืนตลอดไป โดยจัดสรรเนื้อที่คืนทำกินคืนใหม่ และสร้างกองทุนพัฒนา บ้าน

5.3.2.5 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มเติม โดยเฉพาะวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการดูแลรักษาป่าให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจัดรางวัลให้ผู้ปฏิบัติงานสำเร็จ

5.3.2.6 ผ่านมามีข้อผิดพลาดในการบุกเบิกเนื้อที่คืนเพื่อสำประธารปลูกยางพารา สวนปาล์ม ส่วนม่วง จากข้อมูลของหน่วยงานป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาว แสดงให้เห็นมีหลายร้อย ไร่จากข้อมูลดังกล่าวนั้นถือว่าผิดต่อระเบียบป่าสงวนและกฎหมายป่าไม้ ฉะนั้นบอริสตัดดังกล่าวต้อง จ่ายเงินเข้ากองทุนพัฒนาป่าไม้เงินจำนวนดังกล่าวต้องนำมาใช้ในกิจกรรมการอนุรักษ์ในเขตป่า สงวนแห่งชาติดงหัวสาวและพืชต้นไม้อื่นๆดังกล่าวทั้งหมดอายุนำไปใช้ก่อไม้ให้ตัด ทิ้งไว้ให้เป็นป่าต่อไป

5.3.2.7 ป่าสงวนแห่งชาติดงหัวสาวเป็นเขตหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวนมาก ดังนั้นผู้ประกอบการที่ได้รับผลประโยชน์จากป่าสงวนต้องมีพันธะต่อการอนุรักษ์ป่า

สงวนเพาะป่าสงวนเป็นรักษาต้นน้ำลำธารและธรรมชาติที่สวยงาม ต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนพัฒนาป่าไม้เหมือนกัน

5.3.2.8 เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาป่าไม้ของรัฐบาลและกรมป่าไม้ ถึงเวลาแล้วพวกเราต้องเอาใจใส่อย่างจริงจังต่อปัญหาป่าไม้ถูกบุกรุกและลดน้อยถอยลงอย่างต่อเนื่องนั้น แนวทางการปกป้องการบุกรุกป่าสงวนต่อไปนี้จะเอากำลังตำรวจ ทหาร เข้ามามีส่วนรวมในการปกป้องป่าและเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ป่าสงวนให้หลายขึ้นพ้อมนั้นก็ต้องทำให้ชีวิตของชุมชนดีขึ้น

5.3.2.9 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ทำสวนกาแฟนั้นควนทำตามระเบียบหลักการอย่างเคร่งคัดสวนโคปลูกก่อนประกาศสร้างป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาวก่อกรักษาไว้สวนโคปลูกหลังสร้างตั้งป่าสงวนก่อกให้ยกเลิกและรีถอน หรือ ถ้าอยู่ก่อกต้องมีข้อกำหนดอย่างรัดกุม เช่น ต้องเสียพื้นที่ให้รัฐ (หน่วยงานป่าสงวน) ไม่ให้ขยายเนื้อที่เพิ่ม ไม่ให้ตั้งถิ่นถานแบบถาวอนไม่ให้ล่าสัตว์ ตัด ไม้ พ้อมนั้นก่อกต้องทำหน้าที่ปกป้อง รักษา ตรวจตราลาดตาเวนอย่างตั้งคัดผู้ใดกระทำต้องถูกลงโทษอย่างเด็ดขาด

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาว ควรได้รับการทบทวนเพื่อเป็นการปรับปรุงแผนให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปคือ

5.3.3.1 ควรนำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาว ไปทดลองใช้และประเมินผล ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาและอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาวด้วย

5.3.3.2 ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยสาว จากความสมัครใจ กับการทำงานเพราะหน้าที่ หรือเพื่อให้ทราบว่ววิธีใดแบบใดก่อกให้เกิดที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม และยังยื่นกับสังคมของถาวมากที่สุด